

Prawo rzymskie.

Instytucje z testami online

Wydanie 8.

Przejdź do produktu na **ksiegarnia.beck.pl**

Spis treści

Wstęp	XVII
Wstęp do drugiego wydania	XIX
Wstęp do trzeciego wydania	XXI
Wstęp do czwartego wydania	XXIII
Wstęp do piątego wydania	XXV
Wstęp do szóstego wydania	XXVII
Wstęp do siódmego wydania	XXIX
Wstęp do ósmego wydania	XXXI
Wykaz skrótów	XXXIII
Opracowania encyklopedyczne i słowniki, podręczniki, wybory źródeł, prace pomocnicze	XXXVII

Wprowadzenie

Rozdział I. Znaczenie nauki prawa rzymskiego	1
§ 1. Rola prawa rzymskiego w nauczaniu prawa	1
§ 2. Znaczenie terminu „prawo rzymskie”	3
§ 3. Znaczenie prawa rzymskiego w dziejach prawa w Europie	5
I. Korzenie współczesnej Europy	7
II. Prawo rzymskie jako podstawa współczesnego prawa prywatnego	8
III. Prawo rzymskie jako podstawa historycznego spojrzenia na prawo	10
Rozdział II. Rzymskie definicje prawa, systematyzacje prawa i pojęcia prawne	13
§ 4. Definicja prawa	13
I. Uwagi wstępne	14
II. Elementy definicji prawa w tekstach jurystów rzymskich	16
§ 5. Podziały prawa	17
I. Znaczenie podziałów w definiowaniu prawa	17
II. Zasada personalności prawa i wynikające z niej podziały prawa ..	18
1. Zasada personalności a zasada terytorialności prawa	18
2. <i>Ius civile</i>	19

3. <i>Ius gentium</i>	20
4. <i>Ius honorarium</i>	21
5. <i>Ius vetus – ius novum</i>	21
III. Podział prawa na <i>ius strictum</i> i <i>ius aequum</i>	22
IV. Podział prawa na publiczne i prywatne	24
V. Podział stosunków prawnych na stosunki chronione za pomocą <i>actiones in rem</i> oraz <i>actiones in personam</i>	25
1. Uwagi wstępne	25
2. Prawa władcze skuteczne <i>erga omnes</i>	25
3. Prawa względne, skuteczne wobec określonych osób (<i>inter partes</i>)	26
§ 6. Rzymskie systematyzacje prawa prywatnego	28
I. Znaczenie systematyki prawa	28
II. Systematyka ustawy XII tablic	28
III. Systematyka edyktowa	31
IV. Systematyka naukowa	31
1. Idee <i>Cycerona</i> dotyczące sposobu przedstawiania prawa	31
2. Systematyka Instytucji <i>Gaiusa</i>	32
3. Systematyka pandektowa	34
§ 7. Zdarzenia wywołujące skutki prawne	34
I. Uwagi wstępne	35
II. Działania prawne – pojęcie i klasyfikacja	35
1. Pojęcie	35
2. Czynności formalne i nieformalne	36
3. Czynności jednostronne i dwustronne	37
4. Czynności między żyjącymi (<i>inter vivos</i>) i na wypadek śmierci (<i>mortis causa</i>)	37
5. Czynności rozporządzające i zobowiązujące	37
6. Czynności odpłatne i nieodpłatne (pod tytułem darmym)	38
7. Czynności przyczynowe (kauzalne) i czynności abstrakcyjne (oderwane)	38
8. Czynności fidejucyjne	40
III. Elementy czynności prawnej	40
1. <i>Essentialia, naturalia</i> i <i>accidentalialia negotii</i>	40
2. Warunek	41
a. Warunki zawieszające i rozwiązujące	42
b. Warunki potestatywne, kazualne i mieszane	42
c. Warunki dodatnie i ujemne	43
3. Termin	43
4. Polecenie	44
IV. Oświadczenie woli i jego wady	44
1. Zamierzona rozbieżność między wolą a oświadczeniem	44
2. Niezamierzona rozbieżność między wolą a oświadczeniem	45

V. Modyfikacja nieważnej czynności prawnej	47
VI. Skutki zdarzeń prawnych	47
VII. Zastępstwo	48
Rozdział III. Źródła prawa	50
§ 8. Periodyzacja prawa rzymskiego	50
§ 9. Źródła prawa w okresie archaicznym	50
I. Zwyczaj	51
II. <i>Leges regiae</i>	51
III. Ustawa XII tablic	52
IV. <i>Leges i plebiscita</i>	53
V. Interpretacja ustawy XII tablic i początki rzymskiej jurysprudencji	55
§ 10. Źródła prawa w okresie przedklasycznym	56
I. Edykty urzędników	56
II. Wpływ jurystów na rozwój i doskonalenie prawa	58
§ 11. Źródła prawa w okresie klasycznym	59
I. Zaprzeszanie uchwalania <i>leges</i>	60
II. <i>Senatus consulta</i>	60
III. Uporządkowanie edyktów	61
IV. Konstytucje cesarskie	62
V. Prawotwórcza działalność prawników	63
1. <i>Ius respondendi</i>	63
2. Szkoły prawa i najwybitniejsi juryści	64
3. Instytucje <i>Gaiusa</i>	65
§ 12. Źródła prawa w okresie poklasycznym	66
I. Pierwsze zbiory konstytucji cesarskich	67
II. Próby uporządkowania <i>iūs</i>	68
III. Upadek jurysprudencji i kultury prawnej	68
IV. Przedjustyniańskie próby kodyfikacji <i>leges i ius</i>	69
§ 13. Źródła prawa justyniańskiego	70

Część I. Prawo dotyczące osób

Rozdział IV. Osoby	75
§ 14. Prawo dotyczące osób w systematyce Instytucji <i>Gaiusa</i>	75
§ 15. Osoby fizyczne	75
I. Wolni – niewolnicy	77
1. Uwagi wstępne	77
2. Powstanie niewoli	78
3. Sytuacja prawna niewolników	78
4. Formalne i nieformalne sposoby wyzwolenia niewolnika	82
5. Ustawodawstwo <i>Augusta</i> dotyczące niewolników	85

6. Sytuacja prawna wyzwoleńców	85
7. Osoby <i>in mancipio</i> i stany podobne	86
II. Obywatele rzymscy – nieobywatele	87
III. Osoby <i>sui iuris</i> i <i>alieni iuris</i> – więź agnacyjna	88
IV. Pokrewieństwo kognacyjne	90
V. Zdolność prawna	92
§ 16. Osoby prawne	94
Rozdział V. Rodzina	97
§ 17. Wprowadzenie	97
§ 18. Prawo małżeńskie	98
I. Zaręczyny (<i>sponsalia</i>)	100
II. <i>Iustum matrimonium</i>	101
1. Definicje małżeństwa	101
2. Zawarcie małżeństwa	101
3. Wymogi <i>ustum matrimonium</i>	102
4. Rozwiązanie małżeństwa	103
III. <i>Conventio in manum</i>	103
IV. Stosunki osobiste i majątkowe między małżonkami	105
1. Stosunki osobiste	105
2. Stosunki majątkowe	106
3. Posag	106
4. <i>Donatio ante nuptias</i>	108
V. Ustawodawstwo małżeńskie <i>Augusta</i>	108
VI. Konkubinat	112
§ 19. <i>Patria potestas</i>	113
I. Wejście pod <i>patria potestas</i>	114
1. Uwagi wstępne	114
2. Urodzenie z <i>ustum matrimonium</i>	114
3. Przysposobienie: <i>adoptio</i> i <i>adrogatio</i>	115
4. <i>Legitimatio</i>	117
II. Uprawnienia i obowiązki wynikające z <i>patria potestas</i>	117
III. Wyjście spod <i>patria potestas</i>	119
IV. Sytuacja prawna osób będących pod <i>patria potestas</i>	120
§ 20. Opieka (<i>tutela</i>) i kuratela	122
I. Powołanie opiekuna	123
II. <i>Tutela impuberum</i>	123
III. <i>Tutela mulierum</i>	124
IV. Kuratela	125
§ 21. Zdolność do czynności prawnych	126

Część II. Prawo dotyczące rzeczy

Rozdział VI. Rzeczy i ich podziały	131
§ 22. Pojęcie rzeczy	131
I. Pojęcie <i>res</i> w prawie rzymskim	131
II. Pożytki (<i>fructus</i>)	132
§ 23. Podziały rzeczy	132
I. Podziały rzeczy w Instytucjach <i>Gaiusa</i>	133
1. <i>Res in patrimonio</i> – <i>res extra patrimonium</i>	133
2. <i>Res corporales</i> – <i>res incorporales</i>	134
3. <i>Res Mancipi</i> – <i>res nec Mancipi</i>	134
II. Inne podziały rzeczy w prawie rzymskim	135
1. Rzeczy ruchome (<i>res mobiles</i>) – nieruchomości (<i>res immobiles</i>)	135
2. Rzeczy oznaczone co do gatunku (<i>genus</i>) – rzeczy oznaczone co do tożsamości (<i>species</i>)	135
3. Rzeczy zużywalne – rzeczy nieużywalne	136
4. Rzeczy podzielne – rzeczy niepodzielne	136
5. Rzeczy pojedyncze – rzeczy złożone – rzeczy zbiorowe	137
Rozdział VII. Władanie rzeczami (prawo rzeczowe)	138
§ 24. Wprowadzenie	138
§ 25. Formy władania rzeczami	138
I. Własność	139
1. Pojęcie własności	139
2. Rodzaje własności rzymskiej	140
3. Uprawnienia właściciela i ich ograniczenia	142
4. Współwłasność	144
II. Posiadanie	145
1. Pojęcie posiadania	145
2. Rodzaje posiadania	146
§ 26. Nabycie władania rzeczami	147
I. Nabycie własności	148
1. Uwagi wstępne	148
2. <i>Mancipatio</i>	149
3. <i>In iure cessio</i>	150
4. <i>Traditio</i>	151
5. <i>Usucapio i longi temporis praescriptio</i>	153
6. <i>Occupatio</i>	157
7. <i>Accessio</i>	157
8. <i>Specificatio</i>	159
9. <i>Thesaurus</i>	160
10. <i>Fructus</i>	160

II. Nabycie posiadania	160
§ 27. Ochrona władania rzeczami	162
I. Ochrona własności (ochrona petytoryjna)	162
1. Uwagi wstępne	162
2. <i>Rei vindicatio</i>	163
3. <i>Actio negatoria</i>	166
4. <i>Actio Publiciana</i>	167
5. Środki ochrony wynikające ze stosunków sąsiedzkich	169
II. Ochrona posiadania (ochrona posesoryjna)	170
1. Uwagi wstępne	170
2. Interdykty <i>retinendae possessionis</i>	171
3. Interdykty <i>recuperandae possessionis</i>	172
4. Zmiany w prawie poklasycznym i justyniańskim	173
5. Interdykty <i>adipiscendae possessionis</i>	174
§ 28. Prawa na rzeczy cudzej (tzw. <i>iura in re aliena</i>)	174
I. Uwagi wstępne	175
II. Służebności (<i>servitutes</i>)	176
1. Służebności gruntowe (<i>servitutes praediorum</i>)	176
2. Służebności osobiste (tzw. <i>servitutes personarum</i>)	177
3. Ustanowienie i wygaśnięcie służebności	179
4. Ochrona służebności	179
5. Zasady dotyczące służebności	180
III. Zastaw	180
1. Uwagi wstępne	180
2. <i>Fiducia</i>	181
3. Zastaw ręczny (<i>pignus</i>)	181
4. Zastaw umowny (hipoteka)	182
5. Ustanowienie i wygaśnięcie zastawu	183
6. Przedmiot zastawu	183
7. Realizacja zastawu	184
8. Ochrona zastawu	184
9. Wielość zastawów	185
IV. Emfiteuza	185
V. <i>Superficies</i>	187
Rozdział VIII. Spadki	188
§ 29. Miejsce spadków w systematyce Instytucji <i>Gaiusa</i>	188
§ 30. <i>Hereditas</i> i <i>bonorum possessio</i>	189
I. <i>Hereditas</i> – pojęcie – podstawy powołania	189
II. <i>Bonorum possessio</i>	190
1. Geneza <i>bonorum possessio</i>	190
2. Sytuacja prawna dziedzica prawa pretorskiego	191
§ 31. Dziedziczenie testamentowe	192

I. Pojęcie testamentu	193
II. Rodzaje testamentów	194
1. Archaiczne formy testamentu	194
2. <i>Mancipatio familiae</i> – testament mancypacyjny	194
3. Testament pretorski	195
4. Testamenty w okresie poklasycznym	195
5. Testament żołnierski	196
III. Treść testamentu	196
1. <i>Heredis institutio</i>	196
2. <i>Substitutio</i>	198
3. Inne postanowienia zawarte w testamencie	199
4. Wydziedziczenie (<i>exhereditio</i>) i tzw. dziedziczenie przeciwtestamentowe	200
IV. Nieważność i nieskuteczność testamentu	203
V. Kodycył	204
§ 32. Dziedziczenie beztestamentowe	204
I. Uwagi wstępne	204
II. Dziedziczenie według ustawy XII tablic	205
III. Dziedziczenie według edyktu pretorskiego	206
IV. Zmiany w dziedziczeniu beztestamentowym w okresie pryncypatu	207
V. Dziedziczenie według Nowel justyniańskich	208
§ 33. Nabycie spadku i jego skutki	211
I. Nabycie spadku	211
II. Sytuacja prawna spadkobiercy	213
III. Wielość współspadkobierców	214
IV. Ochrona spadkobiercy	214
§ 34. Przysporzenia kosztem spadku	215
I. Zapisy testamentowe (<i>legata</i>)	216
II. Fideikomisy (<i>fideicommissa</i>)	219
Rozdział IX. Zobowiązania	221
§ 35. Wprowadzenie	221
I. Miejsce zobowiązań w systematyce Instytucji <i>Gaiusa</i>	221
II. Pojęcie zobowiązania	221
1. Uwagi wstępne	221
2. Określenia zobowiązań w źródłach prawa rzymskiego	222
3. Elementy rzymskiej <i>obligatio</i>	223
III. Teorie odnoszące się do genezy rzymskiej <i>obligatio</i>	224
§ 36. Podziały zobowiązań	226
I. Znaczenie klasyfikacji zobowiązań	226
II. Podziały zobowiązań z uwagi na ich charakter	227

1. Podział zobowiązań na jednostronnie zobowiązujące i dwustronnie zobowiązujące.	227
2. Podział zobowiązań na zobowiązania ścisłego prawa (<i>stricti iuris</i>) i dobrej wiary (<i>bonae fidei</i>)	228
3. Tzw. zobowiązania cywilne (<i>obligationes civiles</i>) i zobowiązania naturalne (<i>obligationes naturales</i>)	229
§ 37. Świadczenie	230
I. Pojęcie i rodzaje świadczenia	230
II. Wymagania dotyczące świadczenia	232
III. Świadczenie w rzeczach określonych co do <i>genus</i> lub co do <i>species</i>	234
IV. Wielość świadczeń	234
1. Zobowiązanie przemienne (<i>obligatio alternativa</i>)	234
2. Upoważnienie przemienne (<i>facultas alternativa</i>)	235
V. Podzielność świadczenia i solidarność	235
1. Podzielność świadczenia	235
2. Solidarność	236
§ 38. Źródła zobowiązań	237
I. Uwagi wstępne	237
II. Klasyfikacja źródeł zobowiązań przedstawiona przez <i>Gaiusa</i> w Instytucjach i jej rozwój w <i>Res cottidianae</i>	238
1. Dwójpodział źródeł zobowiązań w Instytucjach <i>Gaiusa</i>	238
2. Trójpodział źródeł zobowiązań w <i>Res cottidianae</i>	239
III. Klasyfikacja źródeł zobowiązań w Instytucjach justyniańskich	240
IV. Inne klasyfikacje źródeł zobowiązań	240
§ 39. Zobowiązania z kontraktów i zdarzeń do nich zbliżonych	241
I. Geneza i rozwój rzymskiego systemu kontraktowego	244
II. Klasyfikacja kontraktów	246
III. Kontrakty realne (<i>obligationes re contractae</i>)	247
1. Pożyczka (<i>mutuum</i>)	247
2. Użyczenie (<i>commodatum</i>)	249
3. Przechowanie (<i>depositum</i>)	251
4. Zastaw ręczny (<i>pignus</i>)	252
IV. Kontrakty słowne (<i>obligationes verbis contractae</i>)	253
V. Kontrakty literalne (<i>obligationes litteris contractae</i>)	256
VI. Kontrakty konsensualne (<i>obligationes consensu contractae</i>)	257
1. Kupno-sprzedaż (<i>emptio venditio</i>)	257
2. Najem (<i>locatio conductio</i>)	262
3. Spółka (<i>societas</i>)	265
4. Zlecenie (<i>mandatum</i>)	269
VII. Rozszerzenie rzymskiego systemu kontraktowego	270
1. Uwagi wstępne	270
2. Kontrakty realne nienazwane	271

3. <i>Pacta</i>	272
4. Rozszerzenie pojęcia kontraktów	274
VIII. „Jakby kontrakty” (<i>obligationes quasi ex contractu</i>)	275
1. Pojęcie „jakby kontraktów”	275
2. <i>Negotiorum gestio</i>	275
3. <i>Tutela</i>	276
4. <i>Legatum per damnationem</i> oraz <i>sinendi modo</i>	276
5. <i>Solutio indebiti</i>	276
§ 40. Zobowiązania powstałe z czynów niedozwolonych i ze zdarzeń do nich zbliżonych	278
I. Pojęcie czynu niedozwolonego (<i>delictum</i>) w prawie rzymskim	281
II. Poszczególne delikty	283
1. <i>Furtum</i>	283
a. <i>Furtum</i> w ustawie XII tablic i w prawie przedklasycznym	283
b. <i>Furtum</i> w prawie klasycznym	285
c. <i>Furtum</i> w prawie poklasycznym	287
2. <i>Rapina</i>	287
3. <i>Damnum iniuria datum</i>	287
a. Odpowiedzialność za bezprawne wyrządzenie szkody w cudzym majątku według ustawy XII tablic	287
b. Odpowiedzialność za bezprawne wyrządzenie szkody majątkowej według <i>lex Aquilia</i>	288
c. Rozwój odpowiedzialności z <i>lex Aquilia</i> w prawie pretorskim i klasycznym	291
4. <i>Iniuria</i>	294
a. Pojęcie <i>iniuria</i>	294
b. <i>Iniuria</i> w ustawie XII tablic	294
c. <i>Iniuria</i> w prawie pretorskim i klasycznym	295
d. Odpowiedzialność kryminalna za <i>iniuria</i>	297
III. „Przestępstwa prawa pretorskiego”	297
1. Uwagi wstępne	297
2. <i>Metus</i>	298
3. <i>Dolus</i>	299
4. <i>Servi corruptio</i>	300
5. <i>Fraus creditorum</i>	300
IV. Inne zdarzenia rodzące skargę penalną (<i>obligationes quasi ex delicto</i>)	301
1. Pojęcie „jakby deliktów”	301
2. <i>Iudex qui litem suam fecit</i>	302
3. <i>Effusum vel deiectum</i>	303
4. <i>Positum aut suspensum</i>	305
5. <i>Exercitores navis aut cauponae aut stabuli de damno aut furto</i>	305

6. Inne przypadki zaliczane do „jakby deliktów”	306
§ 41. Umocnienie zobowiązań	307
I. <i>Intercessio</i>	307
II. Rzeczowe umocnienie zobowiązań	307
III. Osobowe umocnienie (zabezpieczenie) zobowiązań	308
IV. Kary umowne	308
§ 42. Skutki niewykonania zobowiązań	309
I. Uwagi wstępne	309
II. Podstawy odpowiedzialności za niewykonanie zobowiązania	309
III. Szkoda majątkowa i odszkodowanie	311
IV. Zwłoka	312
§ 43. Wygaśnięcie zobowiązań	313
I. Wykonanie świadczenia	313
II. Zwolnienie z długu	315
III. Niemożliwość świadczenia	315
IV. <i>Novatio</i>	316
V. Zmiana podmiotów w stosunku obligacyjnym	316
VI. <i>Confusio</i>	317
VII. Śmierć stron i upływ czasu	317
VIII. Potrącenie	318

Część III. Prawo dotyczące skarg

Rozdział X. Ochrona praw prywatnych	321
§ 44. Ochrona praw prywatnych w systematyce przedstawiania prawa w Rzymie	321
§ 45. Postępowanie sądowe	322
I. Uwagi wstępne	323
II. Podstawowe pojęcia z zakresu procesu prywatnego	323
1. Jurysdykcja (<i>iurisdictio</i>)	323
2. <i>Actio</i> – skarga – powództwo	325
3. Strony	325
4. Kontradiktoryjność	327
5. Ciężar dowodu	328
III. Przemiany postępowania sądowego w Rzymie	329
IV. Ogólna charakterystyka postępowania legisakcyjnego i formułkowego	331
1. Podział postępowania na dwa stadia	331
2. Pozew prywatny	333
3. <i>Litis contestatio</i>	334
4. Wyrok	336
5. Postępowanie egzekucyjne	336
§ 46. Postępowanie legisakcyjne	337
I. Ogólna charakterystyka	338

II. Poszczególne <i>legis actiones</i>	338
1. <i>Legis actio sacramento</i>	338
2. <i>Legis actio per manus iniectionem</i>	341
3. <i>Legis actio per iudicis (arbitrive) postulationem oraz legis actio per conductionem</i>	342
4. <i>Legis actio per pignoris capionem</i>	344
§ 47. Postępowanie formułkowe	344
I. Ogólna charakterystyka	345
II. Formułka	345
1. Istota formułki	345
2. Części zwyczajne formułki	346
3. Części nadzwyczajne formułki	348
4. Przykłady formułek	350
III. Klasyfikacje (podziały) skarg	353
1. Znaczenie podziałów skarg	353
2. <i>Actiones in rem – actiones in personam</i>	354
3. Skargi cywilne (<i>actiones civiles</i>) – skargi pretorskie (<i>actiones honorariae</i>)	354
4. Skargi ścisłego prawa (<i>actiones stricti iuris</i>) – skargi dobrej wiary (<i>actiones bonae fidei</i>)	356
5. Skargi odszkodowawcze (<i>actiones rei persecutoriae</i>) – skargi penalne (<i>actiones poenales</i>)	356
6. Skargi noksalne	357
7. Inne podziały skarg	358
IV. Postępowanie egzekucyjne	358
§ 48. Postępowanie kognicyjne (<i>cognitio extra ordinem</i>)	360
I. Ogólna charakterystyka	360
1. Rozwój postępowania kognicyjnego	360
2. Cechy charakterystyczne procesu kognicyjnego	361
II. Rozpoznawanie spraw w postępowaniu kognicyjnym	362
1. System sądów cesarskich	362
2. Rozpoczęcie procesu	363
3. Rozprawa	364
4. Wyrok	364
5. Apelacja	365
III. Postępowanie egzekucyjne	365
IV. Szczególne rodzaje postępowania	366
§ 49. Ochrona pozapprocesowa	368
I. Znaczenie ochrony pozapprocesowej	368
1. W okresie postępowania legisakcyjnego i formułkowego	368
2. W okresie postępowania kognicyjnego	369
II. Środki ochrony pozapprocesowej	369
1. Interdykty (<i>interdicta</i>)	369

2. Stypulacje pretorskie (<i>stipulationes praetoriae</i>)	370
3. <i>Missiones</i>	371
4. <i>Restitutio in integrum</i>	371

Zakończenie

Rozdział XI. Pojustyniańskie dzieje prawa rzymskiego	373
§ 50. Drogi recepcji prawa rzymskiego i jego wpływ na współczesną kulturę prawną	373
I. Pojustyniańskie dzieje prawa rzymskiego w Bizancjum	380
II. Pojustyniańskie dzieje prawa rzymskiego w Europie Zachodniej	381
III. Recepcja prawa rzymskiego	382
1. Średniowiecze i czasy nowożytne	382
2. Prawo rzymskie a nowoczesne kodyfikacje prawa cywilnego	383
§ 51. Nauka prawa rzymskiego	386
I. Prawo rzymskie jako przedmiot badań naukowych	391
II. Prawo rzymskie jako przedmiot kształcenia uniwersyteckiego	394
§ 52. Prawo rzymskie w Polsce	403
I. Rola prawa rzymskiego w Polsce przedrozbiorowej	409
II. Nauka prawa rzymskiego w okresie zaborów	411
III. Nauka prawa rzymskiego w okresie II Rzeczypospolitej	413
IV. Nauka prawa rzymskiego po II wojnie światowej	415
V. Obecność prawa rzymskiego w polskiej praktyce prawnej	418
Tablica synoptyczna	427
Indeks źródeł	443
Indeks terminów i zwrotów łacińskich	453

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl